

MOLIYAVIY RESURSLARNING TAHLILI VA UNING KORXONA ISTIQBOLIDAGI RO'LI

G'. B. Quvvatov Iqtisod fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
F.B.Askaraliyeva

ANNOTATSIYA. Ushbu maqolada korxonaning moliyaviy xo'jalik faoliyatini tahlil qilishning nazariy asoslari va amaliy uslubiyotlari, tahlilning turli usullari, moliyaviy hisobot ko'rsatkichlarining gorizontal va vertikal tahlil usullaridan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari keng qamrovda yoritib berilgan. Shuningdek, korxonalarning moliyaviy resurslari va iqtisodiy holatini tahlil qilishda xalqaro tajribalardan milliy iqtisodiyotimizda mos jihatlarini keng qo'llash tajribalari ko'rsatib berilgan. Shu bilan birga, MHXS asosida tuzilgan hisobotlarni tahlil qilishda turli mamlakatlar uslublarini yanada takomillashtirgan holda mahalliy korxonalar faoliyatini operativ strategik qarorlar qabul qilishda foydalanish uslublari asoslab berilgan. Korxonaning moliyaviy hisobotlarini tahlil qilish biz uning moliyaviy holati, uning kelgusi davrlar uchun uning qarzdorlik holatida moliyaviy resurslarning likvidliligi, to'lovga qobiliyati va faoliyatning rentabelligini doimiy tahlil qilib borish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Kalit so'zlar: Moliyaviy hisobot xalqro standartlari, moliyaviy tahlil, moliyaviy siyosat, to'lov qobiliyati, likvidlilik, doimiy qobiliyat, doimiy moliyalashtirish qobiliyati, moliyaviy resurs, aktiv, kapital, majburiyat, gorizontal va vertikal tahlil.

АННОТАЦИЯ. В данной статье комплексно освещены теоретические основы и практические методы анализа финансовой деятельности предприятия, различные методы анализа, особенности использования методов горизонтального и вертикального анализа показателей финансовой отчетности. Также при анализе финансовых ресурсов и экономического положения предприятий показан опыт широкого применения соответствующих аспектов мирового опыта в нашей национальной экономике. При этом при анализе отчетов, составленных на основе МХС, обоснованы методы использования деятельности местных предприятий при принятии оперативных стратегических решений при дальнейшем совершенствовании методов разных стран. Анализ финансовой отчетности предприятия позволяет непрерывно анализировать его финансовое положение, задолженность будущих периодов, ликвидность финансовых ресурсов, платежеспособность и рентабельность деятельности.

Ключевые слова: Международные стандарты финансовой отчетности, финансовый анализ, финансовая политика, платежеспособность, ликвидность, постоянная способность, постоянная финансовая способность, финансовые ресурсы, активы, капитал, пассивы, горизонтальный и вертикальный анализ.

ANNOTATION. This article comprehensively highlights the theoretical foundations and practical methods for analyzing the financial activities of an enterprise, various methods of analysis, and the features of using the methods of horizontal and vertical analysis of financial reporting indicators. Also, when analyzing the financial resources and the economic situation of enterprises, the experience of the wide application of the relevant aspects of world experience in our national economy is shown. At the same time, when analyzing reports compiled on the basis of the MHS, methods for using the activities of local enterprises in making operational strategic decisions are substantiated with further improvement of the methods of different countries. Analysis of the financial statements of the enterprise allows you to continuously analyze its financial position, deferred debt, liquidity of financial resources, solvency and profitability.

Key words. International financial reporting standards, financial analysis, financial policy, solvency, liquidity, permanent capacity, permanent financial capacity, financial resources, assets, capital, liabilities, horizontal and vertical analysis.

KIRISH. Korxonalarni to'g'ri, oqilona boshqarish, uning moliyaviy holatini yaxshilash, raqobatbardoshlik quvvatini oshirish xo'jalik faoliyatini chuqurroq o'rganishni talab qiladi. Korxonalarning xo'jalik faoliyatini tahlil qilish, ularning ishlarini yaxshilash korxonasamaradorligini oshirishning muhim omili bo'lib hisoblanadi. Xo'jalik faoliyatini tahlil qilish korxonalarning ishlab chiqarish, moliyaviy, mehnat resurslaridan oqilona foydalanish darajasini aniqlashga yordam beradi, foydalanilmayotgan resurslarni aniqlab, ularning kelgusida yanada rivojlanishi, ularning moliyaviy holatini yaxshilash uchun zarur tavsiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi.

Bozor munosabatlari sharoitida korxonaning ishlab chiqarish faoliyati bilan birga moliyaviy faoliyatini ham rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Shu bois korxonalarning moliyaviy faoliyatida muhim o'rin tutuvchi moliyaviy resurslarni alohida tahlil qilish zaruriyati ortib bormoqda. Shu ma'noda korxonaning moliyaviy resurslari nima va nimalarni o'z ichigga qamrab oladi?

Korxonaning moliyaviy resurslariga pul mablag'lari, qimmatli qog'ozlar, aktivlar, kredit mablag'lari va boshqa daromadlar kiradi. Moliya taqsimot va nazorat funktsiyalarini bajaradi va ko'rsatkichlar tahlili faoliyatning asosiy tomonlarini tavsiflash va rejalar ishlab chiqish imkonini beradi. Korxonaning moliyaviy resurslari - korxona ixtiyoridagi mablag'lar, qimmatli qog'ozlar, aktivda mavjud bo'lgan mablag'lar, kredit mablag'lari va boshqa daromadlar va tushumlar[4,5,6,8].

Boshqacha qilib aytganda, korxonaning moliyaviy faoliyatini tahlil qilishdan maqsad uning hisobot yilidagi faoliyati natijalarini baholash, korxona faoliyatining haqiqiy natijalarini rejalashtirilgan ko'rsatkichlar bilan solishtirish; shuningdek, kompaniyaning iqtisodiy rivojlanish istiqbollari baholash. Moliyaviy faoliyat tahlili moliyaviy hujjatlar asosida amalga oshiriladi: buxgalteriya balansi, foyda va zararlar to'g'risidagi hisobot, pul oqimi to'g'risidagi hisobot va boshqalar.

Kompaniyaning biznes faoliyatini tahlil qilish jalb qilingan mablag'lar, biznes natijasi va takror ishlab chiqarish jarayonining asosiy funktsiyalarni kuzatish orqali amalga oshirildi. Moliyaviy tahlil kompaniyaning moliyaviy holatini va u bilan bog'liq o'zgarishlarni tahlil qilish bilan shug'ullanadi. Moliyaviy tahlilning asosiy qismi buxgalteriya balansi va daromadlar to'g'risidagi hisobotning qiymatini solishtirish orqali amalga oshiriladi. Moliyaviy tahlil - bu kompaniyaning joriy moliyaviy holatini baholash va rivojlanishning potentsial tezligini baholash, shuningdek, kelajakdagi moliyaviy holatni bashorat qilish, mavjud mablag' manbalarini va ularni safarbar qilish imkoniyatlarini aniqlash uchun moliyaviy ma'lumotlarni to'plash va ulardan foydalanish usuli. huningdek, kompaniyaning kapital bozoridagi kelajakdagi pozitsiyasini prognoz qilish[3].

Moliyaviy tahlilning predmeti, birinchi navbatda, kompaniyaning moliyaviy hisobotlari, ya'ni:

- balanslar varaqasi,
- daromad jadvali,
- pul oqimi to'g'risidagi hisobot,
- o'z kapitalidagi o'zgarishlar to'g'risidagi hisobot va
- moliyaviy hisobotga izohlar[9].

Moliyaviy tahlil predmeti yillik hisobotning xo'jalik yurituvchi subyektlar uchun majburiy bo'lmagan, ammo to'g'ri biznes va investitsiya qarorlarini qabul qilish uchun muhimroq bo'lgan barcha boshqa segmentlari bo'lishi mumkin, masalan:

- aktsiyadorlarga yo'llangan xat (aksiyadorga xat),
- qo'shimcha muhokamalar va boshqaruv
- Boshqaruv muhokamasi va tahlili[1].

Kompaniyada moliyaviy tizimni muvaffaqiyatli boshqarish uchun moliyaviy biznesni tahlil qilish faolligi ham paydo bo'ladi. Moliyaviy tahlil kompaniyaning kompleks biznes tahlilining ajralmas qismidir. Moliyaviy tahlil kompaniyaning moliyaviy funktsiyalarining to'liq ta'sirini tahlil qilishi kerak:

- umumiy tamoyillar (hosildorlik, tejamkorlik, rentabellik),
- maxsus tamoyillar (likvidlik, barqarorlik, xavfsizlik), • ichki va tashqi omillarning harakatlari;
- moliyalashtirish bo'yicha qarorlar va boshqalar[10].

Daromadlar to'g'risidagi hisobot / balans moliyaviy siyosatning asosi sifatida kompaniyaning moliyaviy tahlilida asosiy omil hisoblanadi. Boshqacha qilib aytganda, buxgalteriya balansi korxona faoliyatini kompleks tahlil qilishning asosiy usullari va vositalaridan biri sifatida qaraladi.

Moliyaviy tahlil turlari haqida gap ketganda, moliyaviy tahlilni quyidagilarga ajratish mumkin:

- mablag'lar va mablag'lar manbalarini tahlil qilish;
- likvidlik tahlili,
- xarajatlar va daromadlarni tahlil qilish
- kompaniyaning biznes faoliyatini tahlil qilish.

Aktivlar va mablag'lar manbalarini tahlil qilish, aslida, balans tahlili bo'lib, bu erda balansning statik va dinamik tahlili haqida gapirish mumkin.

REFERENCES

1. Гелета И.В., Дьяченко Е.И. Факторы финансовой устойчивости предприятия // Гуманитарные научные исследования, 2015. № 6. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://human.snauka.ru/2015/06/11517/> (дата обращения: 19.04.2017).
2. Левчаев П.А. Финансовый менеджмент и налогообложение организаций: учебное пособие. Саранск: Мордовский гуманитарный институт, 2015.
3. Horngren, C., Sundem, G., Introduction to Management Accounting, 7-th Edition, Prentice-Hall Inc., 1987.
4. Фролова Т.А. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Конспект лекций. Таганрог: ТРТУ, 2016. 369 с
5. Левчаев П.А. Финансовый менеджмент и налогообложение организаций: учебное пособие. Саранск: Мордовский гуманитарный институт, 2015.
6. Raximov M.Y. Moliyaviy tahlil-2 (O'quv qo'llanma) T.:TMI. 2003 y. 9-bet.
7. Крылов С. И., Финансовый анализ: учебное пособие / С. И. Крылов. —Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2016. — 160 с.
8. Астахова Е.В., Старовойтова О.Я. Бухгалтерская отчетность как источник формирования финансовой устойчивости организации на примере ООО «Морской меридиан» // Азимут научных исследований: экономика и управление. 2017. Т. 6. № 3 (20). С. 320-324.
9. Глазунов В.М. Анализ финансового состояния предприятия // Финансы, 2015. 27 с.
10. Пардаев М.Қ. Иктисодиё таҳлил назарияси. Сам. “Зарафшон”. 2001 йил. 183 бет.